

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

II КНИГА

Қостанай, 2022

УДК 37.02
ББК 74.00
II 23

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Доцанова Алма Иргибаетна, Председатель Правления - Ректор Костанайского регионального университета имени А.Байтұрсынова, кандидат экономических наук, профессор;

Исмұратова Галия Суиндиковна, и.о. проректора по научно-инновационному и международному развитию Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынова, доктор экономических наук, профессор;

Скударева Галина Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедрой педагогики и психологии ГОУ ВО Московской области «Государственный гуманитарно-технологический университет»; Почетный работник общего образования Российской Федерации, г. Орехово-Зуево, Россия;

Чекалева Надежда Викторовна, профессор, доктор педагогических наук, заведующая кафедрой педагогики Омского государственного педагогического университета, директор научного центра РАО, член - корреспондент РАО, г. Омск, Россия;

Бектурганова Римма Чингисовна, доктор педагогических наук, советник ректора по педагогическому направлению Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынова;

Ахметов Тлеген Альмуханович, и.о. директора педагогического института им. У.Султангазина Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынов, кандидат педагогических наук, профессор;

Демисенова Шнар Сапаровна, заведующий кафедрой педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынова, кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор;

Утегенова Бибикуль Мазановна, кандидат педагогических наук, профессор кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынова;

Смаглий Татьяна Ивановна, кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынова;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, заведующая методическим кабинетом им. Ы.Алтынсарина кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтұрсынова

II23 «Педагогикалық білім берудің үздіксіздігі-заманауи педагогтардың табыстылығының кепілі»: 2022 жылдың 11 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2022. – 365 б. = «Непрерывность педагогического образования – залог успешности современных педагогов»: Материалы международной научно-практической конференции, 11 февраля 2022 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2022. – 365 с.

ISBN 978-601-356-122-6

Жинаққа «Педагогикалық білім берудің үздіксіздігі-заманауи педагогтардың табыстылығының кепілі» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланған мәселелердің әртүрлілігі мен кеңдігі мақалалар авторлары үздіксіз білім беру саласын педагогтарды жаңаша даярлау бағдарымен байланыстырып, әр түрлі деңгейдегі білім беру бағдарламаларын іске асырудың тиімді тәжірибесін көрсету, білім мазмұнын жаңарту аясында мұғалімдердің кәсіби шеберлігін арттыру қажеттілігін негіздеу, инновациялық технологиялар мен білім алушылардың тұлғалық дамуын психологиялық-педагогикалық қолдау туралы зерттеулерін еңгізді. Бұл жинақ материалдары ғалымдарға, ЖОО мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагогтар мен психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Непрерывность педагогического образования – залог успешности современных педагогов». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей раскрыть сущность, тренды и тенденции непрерывности педагогического образования с учетом достижений науки и практики, показать эффективные практики реализации образовательных программ разного уровня, обосновать необходимость совершенствования профессионализма педагогов в условиях новых вызовов в образовательной практике, представить инновационные технологии и форматы психолого-педагогического сопровождения развития личности обучающихся.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

УДК 37.02
ББК 74.00

ISBN 978-601-356-122-6

© А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2022
© Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2022

Мектепте оқушылар арасында буллингсіз мектепті құруда мектеп педагог-психологтарының үлесі мол. Өйткені тек психолог қана буллингке ұшыраған құрбанды бірден анықтап, оған тиісті психологиялық қолдауды ұсына алады. Психологиялық алдын алу бағытында жүйелі жұмыс жүргізу – күш көрсетуді болдырмауға әкеп соғады. Баланың агрессивті мінез-құлығын түзету бала тұлғасының толыққанды дамуы және қызмет етуін қамтамасыз ету мақсатында агрессивті әрекеттерді анықтауға бағытталған психологиялық әсер ету. Психологиялық түзету – мектеп психологының психологиялық әсер етудің арнайы құралдарының көмегі арқылы баланың агрессивті мінез-құлығын түзетуге бағытталған қызметінің бір түрі. Жеке және топтық психологиялық түзетуді бөліп көрсетуге болады. Жеке психологиялық түзетумен айналысатын психолог баламен бөтен адамдардың қатысуынсыз жұмыс жасайды. Топтық психологиялық түзету жұмысы кезінде оқушылар тобымен өзара әрекеттестік болады, агрессивтілік деңгейінің төмендеуі балалардың бір-біріне өзара әсер ету және қарым-қатынас жасауы арқылы жүзеге асады.

Қорыта келе, агрессивті балалар – бұл көмекке мұқтаж және үлкендердің қабылдамауына ұшыраған балалар тобы. Түсінбестік пен агрессивті мінез-құлық себептері агрессивті балаларды үлкендердің де, өздерінің құрбыларының да ашық түрде жақтырмауы мен қабылдамауына алып келеді. Сондықтан да бұл санаттағы балаларды анықтау мақсатында тек агрессивтіліктің деңгейін анықтап қана қоймай, сонымен бірге агрессивті мінез-құлықтың алдын алу және түзету жұмыстарын жүргізу керек. Бала агрессивтілігінің алдын алу – бұл балалар мінез-құлығындағы агрессияны туындататын негізгі себептер мен жағдайларды жоюға бағытталған мемлекеттік, қоғамдық, әлеуметтік-дәрігерлік және ұйымдастыру-тәрбиелік іс-шаралардың әсер ету үдерісі. Білім берудегі психологиялық қызметтің негізі туралы көзқарастарға сүйене отырып, мектептерде жүргізілетін алдын алу жұмыстары туралы төмендегідей анықтама беруге болады. Алдын алу – бұл оқушылардың оқу іс-әрекеті барысындағы қиындықтарға алып келуі мүмкін ерекшеліктерін уақытында анықтау болып келеді. Алдын алу жұмыстарының мақсаты - психологтың өзінің білімі мен тәжірибесі негізінде баланың дамуы мен өмірлік танымына әсер ететін, балалардың психикалық және тұлғалық дамуындағы болуы мүмкін сәтсіздіктерді ескертуі. Бала агрессивтілігінің алдын алу дегеніміз бұл баланың агрессивті мінез-құлықтың туындататын әлеуметтік-психологиялық факторларға жол бермеуге бағытталған іс-шараларды жүргізу.

Қашықтықтан оқыту жағдайында облыстың педагог-психологтарына мектептегі күш көрсетуді болдырмау себептерінің әсері туралы өзара тәжірибе алмасуға мүмкіндік жасалды. Сонымен қатар, педагог - психологтар буллингсіз мектепті қалыптастыру мен мектеп қауіпсіздігін қамтамасыз ету жолдарына байланысты маңызды ақпараттар алып, өзара пікір алмасты.

Әдебиеттер тізімі:

1. Психолог в начальной школе: Учебно-практическое пособие / Г.С.Абрамова, Т.П.Гаврилова, А.Г.Лидерс и др.; под ред. Т.Ю.Андрущенко. – Волгоград: Перемена, 1995.
2. Ясюкова Л.А. Методика определения готовности к школе. Прогноз и профилактика проблем обучения в начальной школе. Методическое руководство. СПб., 1999.
3. Велиева С.В. Диагностика психических состояний детей дошкольного возраста. – СПб., 2005.
4. Венгер А.Л., Цукерман Г.А. Психологическое обследование младших школьников. – М., 2004.
5. Предотвращение насилия в образовательных организациях.- Барнаул 2017.
6. Микляева А.В., Румянцева П.В. Школьная тревожность: диагностика, коррекция, развитие. – СПб., 2004.

ӨӘЖ 37.06

ҚАЗІРГІ ЖАСТАРДЫҢ ЖЕТІСТІККЕ ЖЕТУІНДЕГІ ЫНТАСЫ

Салпина Шынар Ерлановна,

1 курс магистранты

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті
Қостанай қ. Қазақстан

Аннотация

Өзектілігі және мақсаты: Бүгінгі күні жастар көптеген психологиялық және педагогикалық зерттеулердің назарында. Аталған әлеуметтік топқа деген қызығушылық табиғи болып келеді, себебі жастар әлеуметтік өзгерістердің субъектісі болып табылады. Қазіргі адам белгілі бір мәртебеге, мәртебеге, беделге ие болуға, өмірінің барлық саласында жоғары нәтижелерге қол жеткізуге ұмтылатын адам ретінде ұсынылған. Табыс туралы идеялар, әдетте, жастардың жеке басына ықпал ете отырып, оның құндылықтар жүйесін анықтайды. Зерттеудің мақсаты – жастардың жетістік туралы идеяларын зерттеу. Зерттеу пәні ретінде жасөспірімдердің сәттілік туралы идеяларының өз өмірінің маңыздылығын, өзін-өзі бағалау деңгейін және алыс болашақтың уақытша перспективасын құруда көрініс табатын өзін-өзі анықтау ерекшеліктерімен байланысын анықтау болып табылады.

Түйінді сөздер: жастар, жетістік, жетістікке жету қажеттілігі, ынталандыру.

Аннотация

Актуальность и цель: Сегодня молодежь находится в центре внимания многих психолого-педагогических исследований. Интерес к данной социальной группе закономерен, так как молодежь является субъектом социальных изменений. Современный человек представлен как человек, стремящийся к определенному статусу, статусу, авторитету, достижению высоких результатов во всех сферах своей жизни. Представления об успехе, как правило, определяют систему его ценностей, воздействуя на личность молодежи. Цель исследования-изучение представлений молодежи о достижениях. Предметом исследования является выявление взаимосвязи представлений подростков об успехе с особенностями самооопределения, проявляющейся в установлении значимости собственной жизни, уровня самооценки и временной перспективы отдаленного будущего.

Ключевые слова: молодежь, успех, потребность в успехе, мотивация.

Abstract

Relevance: Today, young people are in the focus of many psychological and pedagogical studies. Interest in this social group is natural, since young people are the subject of social changes. Modern man is presented as a person striving for a certain status, status, authority, achieving high results in all spheres of his life. Ideas about success, as a rule, determine the system of its values, influencing the personality of young people. The purpose of the study is to study the ideas of young people about achievements. The subject of the study is to identify the relationship of adolescents' ideas about success with the peculiarities of self-determination, manifested in establishing the significance of their own life, the level of self-esteem and the time perspective of the distant future.

Keywords: youth, success, the need for success, motivation.

Қоғам дамуының алдыңғы кезеңі әлеуметтік өмірдің салыстырмалы тұрақтылығы мен сипатталды. Қоғамның тұрақтылығы кез-келген адамның, әсіресе жас адамның болашағының сенімділігі мен көрінді. Жас жігіттің жетістікке жетуінің нақтылығы аттестат, білім туралы диплом, жұмысқа орналасу кепілдігі, мемлекетпен кепілдендірілген әлеуметтік қолдау мәртебесімен расталды. Сондықтан өмірдің сәттілігі жеке адамның жеке күш-жігеріне ғана емес, сонымен бірге мемлекеттің әлеуметтік кепілдіктеріне де байланысты болды [1, 566б].

Қоғамның барлық салада дамуы іргелі процесс болып табылады, сондықтан бұл тұрғыда жастардың санасының, құндылықтарының, өмірлік мақсаттарының өзгеруін көру орынды жағдай. Жеке қасиеттер жастарда жасөспірімдік кезеңде белсенді түрде қалыптасатындықтан, жасөспірімдер өздерінің сәттілік формуласын жасау кезінде негізгі басшылыққа алатынын түсіну өте маңызды. Психологтардың зерттеулері жасөспірімнің жеке басын қалыптастыруда үлкен рөл атқаратынын көрсетеді:

- біздің заманымыздың танымал және үлкен дәрежеге жеткен адамдардың мысалдары – жасөспірімдердің басым бөлігі қазіргі саясаткерлерге, әртістер мен актерлерге, медиа саласындағы адамдарға назар аударады;
- әлемдік тарихта, ғылымда немесе әдебиетте елеулі із қалдырған табысты адамдарды пір тұтады: А.Байтұрсынов, А.Эйнштейн, И.Маск және т.б.;
- жасөспірімдер арасындағы гендерлік белгі: мұнда ұлдар мен қыздардың басым бөлігіне ер адамдар үлгі болып саналады.

Жеке тұлғаның психологиялық теориясында және З.Фрейдтің «әдіснамасында» адамның жетістігі инстинкттер мен әлеуметтік орта арасындағы бәсекелестікті жоюдың үйлесімділігімен анықталады.

Э.Фромм жетістікке жету шарты туралы ойлана отырып, жеке бастама принципі маңызды болып табылатын және оның өмірлік көзқарастарының құрылымында сәттіліктің маңыздылығын көрсететін нарықтық тұлға түрін зерттеді. Бұл түрдегі жетістік өзін қоғамға «сату» қабілетінде көрінеді.

А.Адлердің пікірінше, адамдар бастапқыда әлеуметтік тіршілік иелері. Табыс өзінің мәні бойынша артықшылыққа ұмтылуға жақын. Бұл ұмтылыс жеке тұлғаны дамудың жоғары сатыларына, жетілуге жетелейді, ал үстемдік пен кемелдікке деген орташа ұмтылыс әлеуметтік контекстке ие. Бұл қоғамды жетілдіруден тұратын әлеуметтік қызығушылықтан көрінеді. Отандық психологтардың жұмысын зерттей отырып, жетістік мәселесі іс жүзінде ашылмағанын атап өткен жөн.

Батыс мәдениеті контекстіндегі тұлғаның жетістігі туралы идея материалдық әл-ауқатпен, прагматизммен және индивидуализммен байланысты және жетістік қоғам деңгейінде ең қажетті және жарияланған құндылықтардың бірі. XX ғасырдың 90-жылдарында американдық психологтар П. Саловей мен Дж.Майер Әлеуметтік және эмоционалды интеллект өмірлік және әлеуметтік сәттіліктің болжаушылары деп аталды. Авторлар эмоционалды интеллектті келесі құрылымдық компоненттерден тұратын көп өлшемді психологиялық құрылым ретінде анықтайды: эмоцияны анықтау, эмоцияны реттеу және алынған ақпаратты әлеуметтік өзара әрекеттесуде тиімді пайдалану мүмкіндігі [2].

«Жетістік» ұғымының мәні XX ғасырдың басынан бастап шетелдік психологтардың зерттеу аймағына кіреді (Ф.Хоппе, А.Маслоу, Э.Эриксон, Дж.МакКелланд). Ғалымдар табысты тұлғаның фак-

торлары мен жеке қасиеттерін, атап айтқанда, әлеуметтік капиталды (Дж.Коулман, с. Э.Зайберт), мансап құру стратегиялары (Л.К.Харрис және Э.Огбонн), өзін-өзі тану (А.Маслоу, К.Роджерс), жетістікке жету мотивациясы (К.Хекхаузен, Дж.Аткинсон, Д.МакКелланд және т.б.), өмір шеңдік (С.Мадди) және т. б.[3]. Дж.МакКелланд жетістікке деген қажеттілік басқалармен емес, жоғары деңгейге жету үшін бәсекелестік екенін және жетістікке жету бейнелерін, егер олар мақсатқа ұмтылумен байланысты болса да, агрессивтілік бейнелерінен ажырату керек екендігіне назар аударады [4]. Қазіргі жастардың жетістіктерінің мотивациясын қалыптастыру мәселесі, біріншіден, берілген мәселені жеткіліксіз зерттеумен, екіншіден, жеке даму процесін оңтайландыруды қажет ететін өмірмен үнемі ұсынылатын жағдайлармен негізделген (кемшіліктер, мінездің кемшіліктері). Сондықтан қолданылатын мотивациялық модельдер әрдайым тиімді бола бермейді. Демек, мінез-құлықтың жаңа үлгілеріне бейімделу қажеттілігі туындайды, бұл сайып келгенде көзқарастарды, пікірлерді, жеке құндылықтарды жаңартуды талап етеді.

XX ғасырдың 90-жылдарында американдық психологтар П.Саловей мен Дж.Майер Әлеуметтік және эмоционалды интеллект өмірлік және әлеуметтік сәттіліктің болжаушылары деп аталды. Авторлар эмоционалды интеллектті келесі құрылымдық компоненттерден тұратын көп өлшемді психологиялық құрылым ретінде анықтайды: эмоцияны анықтау, эмоцияны реттеу және алынған ақпаратты әлеуметтік өзара әрекеттесуде тиімді пайдалану мүмкіндігі. Д.Векслер әлеуметтік интеллект арқылы адамның әлеуметтік ортаға бейімделуін түсінеді. С.Московчидің шығармаларындағы әлеуметтік көріністер «әлеуметтік шындықтың түрі» ретінде анықталады, ол әлемнің әсерлері мен құбылыстарының барлық спектрін сындырады. Өмірлік жетістік идеяларының өлшемдері әлеуметтік тану мен өмірлік сәттіліктің объективті факторлары, сондай-ақ жеке және әлеуметтік әл-ауқаттың субъективті тәжірибесі болуы мүмкін.

Өмірлік және әлеуметтік жетістік туралы сипатталған идеялардан басқа, тұжырымдамалардың кең ауқымы бар, алайда барлық тұжырымдамалар табысты анықтайтын негізгі болжамға сәйкес жіктелуі мүмкін. Біздің зерттеуімізде біз студент жастардың өмірлік жетістіктері туралы түсініктерді анықтауға тырыстық. Өмірлік табысты Біз өмірдің түпнұсқалығы мен авторлығы, өмірлік таңдау және жауапкершілік ұғымдары контекстінде тұлғаның субъективті әл-ауқатын тәжірибеде ұсынылған, жеке тұлғаның барлық өзекті сыртқы және ішкі ресурстарының өзара байланысы мен өзара тәуелділігін біріктіретін иерархиялық құрылымы бар интегративті құрылым ретінде анықтаймыз. адам үшін маңызды мағыналарды жүзеге асыру.

Жастар ұлттың стратегиялық және кадрлық ресурсы, ал табыстылық туралы түсінік бүкіл елдің әлеуметтік және саяси әл-ауқатының детерминанты болып табылады.

Өмірлік жетістік феномені бүгінгі күнге дейін отандық әлеуметтануда мақсатты ғылыми талдаудың тақырыбына айналған жоқ. Табысты зерттеу әрекеттері жүргізілген жұмыстар аз. Көптеген зерттеулер осы жеке аспектілер мен элементтерді қарастырады. Осылайша, өмірлік жетістік ұғымы одан әрі теориялық және эмпирикалық зерттеулерді қажет етеді. Зерттеу тақырыбына қатысты ғылыми әдебиеттерді зерттеу өмірдегі жетістіктерді талдаудың бірнеше тәсілдерін бөліп көрсетуге мүмкіндік берді.

Социологиялық көзқарас. Оған В.И.Бакштановский, М.Вебер, Г.Л.Тулъчинский, Ю.А.Согомонов, Ю.В.Согомонов, В.А.Чурилов еңбектері кіреді, онда табыстың мәні, құрылымы, жастар табысының ерекшелігі қарастырылады. Тұлғаның өзін-өзі растау мәселелеріне арналған жұмыстар (Е.П.Никитина, Н.Е.Харламенкова). Сондай-ақ, бұл тәсілге зерттеу тақырыбы өмірлік сәттіліктің қалыптасу факторлары болып табылатын жұмыстар кіруі керек (У.Бек, П.Бергер, Т.Веблен, Э.Гидденс, Т.Лукман, Дж.Мид, А.Щюц).

Психологиялық көзқарас (Дж.Аткинсон, О.Н.Арестова, Л.В.Бороздина, А.В.Глухарева, Л.М.Головина, У.Джеймс, Т.Дембо, К.Левин, О.Н.Родина, Г.В.Түрік, Х.Хекхаузен, Ф.Хоппе, М.Хорнер). Бұл зерттеушілер сәттіліктің психологиялық мәнін – талап қою деңгейін, жетістікке жету / болдырмау мотивациясын, олардың анықталуын және жеке адамның мінез-құлқына әсерін зерттеуге баса назар аударады.

Мәдени-антропологиялық көзқарас. Бұл тәсілге Р.Бенедикт, Ф.Боас, К.Гирц, Б.Малиновский, В.Тернер, Д.Шнайдердің жұмыстары жатады. Талдау орталығында табысқа жетудің мәдени детерминациясы, табысқа жетудің әлеуметтік-мәдени модельдері орналасқан. Осылайша, өмірдегі жетістік бұл мәдени үлгілер мен мұраттарды ұстану логикасында құрылған жеке адамның өмірлік стратегиясы.

Философиялық көзқарас (Ф.Бэкон, Т.Гоббс, Е.В.Грунт, Р.Декарт, И.Кант, Л.Н.Коган, С.Кьеркегаард, Т.Мор, Ф.Ницше, Ж.Руссо). Өмірдегі жетістік өмірдің мәні мен өмірдің мәні мәселесінің шешімі ретінде сәттілік идеяларының көрінісі ретінде қарастырылады.

Осылайша, талаптардың деңгейі психологиядағы жетістік феноменін ашатын негізгі санат болып табылады. Бұл категорияны неміс психологы К. Левинмектебі ұсынды. Оның пайда болу себебін 20-шы жылдардың соңында жүргізілген Т.Дембоның зерттеулері деп санауға болады. XX ғасыр субъектілерде ашулануды тудырады. Оларға күрделі немесе шешілмейтін міндеттерді ұсына отырып, ол егер мақсат жеке адам үшін тым қиын болса, ол кезеңнен кезеңге өту арқылы қол жеткізетін бастапқы мақсатқа жақындау болып табылатын біршама жеңіл тапсырманы белгілейтінін анықтады. Бұл аралық мақсатты Т.Дембо «талаптардың деңгейі» деп атады.

Біраз уақыттан кейін Ф.Хоппе Т.Дембо зерттеулерін жалғастыра отырып, сәттіліктің психологиялық мәнін – сәтсіздікті және олардың адам мінез-құлқына әсерін зерттеуге бет бұрады. Ғалым жеке адамның сәттілік дәрежесін – оның іс-әрекетінің сәтсіздігін бағалау тек нақты нәтижеге ғана емес, сонымен бірге талаптардың таңдалған деңгейіне де байланысты деп тұжырымдайды.

40-жылдардың басында К. Левин және оның әріптестері талаптардың деңгейін зерттеудің бірнеше аспектілерін ажыратады. Алайда, біз олардың екеуіне тоқталуды маңызды деп санаймыз.

Біріншіден, психологтардың зерттеулері адамның шағымының деңгейін қалыптастыру жетістікке жету мақсаттарын қою мен трансформациялаумен байланысты екенін көрсетті. Мақсатқа қол жеткізу қазіргі – өзекті күйден неғұрлым қанағаттанарлық түпкілікті-нормативтік күйге көшу жүзеге асырылатындығын білдіреді. Егер адам мақсатына жетсе немесе одан асып кетсе, онда әрекет сәттілік ретінде қарастырылады, егер ол жетпесе-сәтсіздік.

Екіншіден, шағымдар деңгейін зерттеу оның күрделі детерминациясын тапты. Уақыт өте келе ситуациялық детерминанттар (тапсырманың сипаттамалары, жетістік жағдайының қашықтығы, эмоционалды көңіл-күй) және тұрақты детерминанттар (өткен тәжірибе, топтық, мәдени факторлар) ерекшеленеді. Адамға қатысты позицияға сәйкес объективті детерминанттар («сырттан» талаптар) және субъективті детерминанттар (танымдық дамудың белгілі бір деңгейі, оның ішінде адамның реакцияларына делдал болатын психикалық байланыстар) ерекшеленеді.

Жұмыстардың жеке тобында біз құндылықтар мәселесіне арналған зерттеулерді бөлдік: құндылықтардың табиғаты, маңызды сипаттамалары, функциялары, құндылықтардың жіктелуі; қазіргі Ресейдегі құндылықтардың өзгеру мәселесі. Бұл жерде С.Ф.Анисимов, В.Брожек, В.А.Василенко, В.В.Гаврилюк және Н.А.Трикоз, Г.Я.Головиндер, А.В.Гулыги, В.Д.Диденко, О.Г.Дробницкий, Д.А.Леонтьев, Б.В.Орлов және Н.К.Эйнгорн, Т.Парсонс, Г.Риккерт, Я.А.Розин, У.Томас және Ф.Занецкий.

Жоғарыда аталған өмірлік жетістік жұмыстарының маңыздылығын мойындай отырып, отандық элеуметтануда жастардың өмірлік жетістік туралы идеяларын қалыптастыруды, қарама-қайшылықтар мен даму тенденцияларын анықтайтын жаңа факторларды анықтауды жалғастыру қажет екенін атап өткен жөн.

Осы ғылыми еңбектерді қолдана отырып, біз мәселені шешудің мүмкін тәсілдерінің бірін ұсынамыз.

XX ғасырдың ортасында шығармашылық адамның шығармашылық динамикалық әлеуеті ретінде өмірлік жетістіктің детерминанттары ретінде анықталды (Дж.Гилфорд, Э.Торренс, А.Маслоу және т.б.). М.А.Холодная «шығармашылық» ұғымын метакогнитивті тәжірибеге негізделген және ашық танымдық позициямен, хабардарлықпен және дамыған психикалық өзін-өзі реттеумен бірге шығармашылық өнімділік ретінде тұжырымдайды [5, 288б].

Зерттеуді жүргізуде Ю.М.Орловтың «жетістікке жету қажеттілігін бағалау шкаласы» қолданылды. Мақсатқа жету қажеттілігі әдісі мақсатқа, жетістікке және жалпы жетістікке жету қажеттілігін өлшеу үшін қолданылады. Адамның өзін-өзі бағалауы неғұрлым жоғары болса, соғұрлым ол белсенді және жетістіктерге бағытталған. Жетістікке жету қажеттілігі бұл жағдайда жеке меншікке, орнатуға айналады [6]. Бұл зерттеу арқылы жастардың жетістікке деген көзқарасын білу көзделді. Зерттеуге 15 респондент қатысты (оның ішінде 7 қыз, 8 ұл). Жастардың басым бөлігі, яғни 79%-ы, жетістіктерді ынталандырудың жоғары деңгейінде екені анықталды. Қалған 21%-ы жетістікке жетуде төмен ынталандыру деңгейінде екендігі байқалады. Табысқа жету үшін шкаланың төменгі мәні айқын үрдістің жоқтығын көрсетеді: кейде адам табысқа ұмтылады, кейде сәтсіздікке жол бермейді. Бұл жағдайды білу адамға өзінің ынталандыруын басқаруға мүмкіндік береді.

Қорыта келе, зерттеу нәтижесінде заманауи жастардың жетістік туралы көзқарастарының, олардың жетістікке жетудегі құлшыныс деңгейі аңғарылды. Бұл зерттеу қазіргі жастардың жетістікке жетудегі қарқындарының суретін, олардың жетістік туралы ойларын сәл толықтыруға мүмкіндік беріп, олардың құндылықтары мен әлем туралы ойларын қалыптастыру мәселесіне назар аударады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Асан Г.К., Жетписбаева Г.Д., Абишева З.С., Айхожаева М.Т., Раисов Т.К., Даутова М.Б., Исакова У.Б., Исмагулова Т.М., Журунова М.С. Типология представлений студенческой молодежи о жизненном успехе // Международный журнал экспериментального образования. – 2015. – № 11-4. – С. 566-569; URL: <https://expeducation.ru/ru/article/view?id=8640> (дата обращения: 18.01.2022).
2. Савенков А.И., Карпова С.И. Проблема прогнозирования учебной и жизненной успешности в психологии XX в. [электронный ресурс] // Вестник ТГУ. 2012. №5. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-prognirovaniya-uchebnoy-i-zhiznennoy-uspeshnosti-v-psihologii-hh-v> (дата обращения: 03.08.2018).
3. Кручинин В.А. Формирование мотивации достижения успеха в подростковом возрасте / В.А.Кручинин, Е.А.Булатова; Нижегород. гос. архит. строит.ун-т. – Н. Новгород: ННГАСУ, 2010. - 155с.
4. Дворецкая М.Я., Лощакова А.Б. Образ успешности в современных психологических исследованиях [электронный ресурс] // Интернет-журнал «Мир науки» 2016, Том 4, номер 2 Режим доступа: <http://mir-nauki.com/PDF/09PSMN216.pdf> (14.08.2018).

5. Холодная М.А. Психология понятийного мышления: От концептуальных структур к понятийным способностям. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2012. 288 с.
6. Методика Орлова Ю.М. (Тест – опросник Потребность в достижении цели. Шкала оценки потребности в достижении успеха).

UDC 372.6420

TESTING AS A TOOL OF EVALUATING STUDENTS` PROGRESS IN LEARNING ENGLISH

Sarsenbek Gulmira Baurzhankyzy,

master student

Meirbekov Akylbek Kairatbekovich,

PhD., acting associate professor

Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University
Turkestan, Kazakhstan

Abstract

The article discusses the importance and effectiveness of the testing system to assess students' progress in learning a foreign language. The method of testing is always relevant in the assessment of student knowledge. The article analyzes the main types, goals and objectives, functions of testing used in schools in teaching English.

Keywords: testing, progress, teacher, effective, student

Аннотация

В статье рассматривается важность и эффективность системы тестирования для оценки успеваемости студентов в изучении иностранного языка. Метод тестирования всегда актуален при оценке знаний учащихся. В статье анализируются основные виды, цели и задачи тестирования, функции используемые в школах при обучении английскому языку.

Ключевые слова: тестирование, прогресс, учитель, эффективный, студент

Аннотация

Мақалада оқушылардың шет тілін меңгерудегі үлгерімін бағалау мақсатындағы тестілеу жүйесінің маңыздылығы мен тиімділігі қарастырылған. Студент білімін бағалауда тестілеу әдісі әрқашан өзекті болып табылады. Мақалада ағылшын тілін үйрету барысында мектептерде қолданылатын тестілеудің негізгі түрлері, мақсаттары мен міндеттері, функциялары талданған.

Түйінді сөздер: тестілеу, прогресс, мұғалім, тиімді, студент

Control and assessment of the level of foreign language proficiency is an essential component of the educational process. The main task of control is an objective determination of the level of foreign language material taught by students at each stage of the formation of their speech skills and abilities. One of the forms of control that allows measuring the level of learning, obtaining reliable, reliable data and providing an objective assessment is testing.

The term "test" was introduced into scientific use by the American psychologist J. Cattell in 1890 to name psychological tests, that is, specially developed standardized methods that tried to measure differences between individuals or the reactions of one individual in different conditions. However, neither in psychology nor in other scientific fields (sociology, pedagogy, medicine, physiology, computer technology) there is still no single definition of the term.

Teaching and testing are interrelated. Teachers are obliged not only to teach their students well, but also to measure their achievements accurately. Additionally, the pace of development of knowledge and skills in the language are also to be observed. In view of these facts, tests become a natural extension of classroom work providing both teachers and students with beneficial information that serves as a basis for improvement. This establishes that testing is an important part of every teaching and learning experience with advantages for both students and teachers. As far as students are concerned, tests help to create a positive attitude to learning by providing a sense of accomplishment. Other advantages are that students are encouraged to examine what they have learned and what needs to be re-learned. They also develop good methods of organization and preparation as a result of confidence in the teachers; fairness and desire to help them. These are steps towards acquiring mastery over the language. Teachers, on the other hand, are able to assess what students have learned, and the areas where they require help. They also find out the effectiveness of their teaching methods. This professional self-education helps in classifying students in terms of ability so that their future efforts can be directed to those who need help. All in all, good tests sustain or enhance class morale and aid learning [1].